

VOLUME II | ISSUE 1 | JANUARY

Journal of Culture and Art

КУЛТУРА И ИСКУССТВО
МАДАНИЈАТ ВА САНЃАТ

| 2024

ISSN: 2181-4562

Available online at www.imfaktor.com

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, I-СОҢ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-II, НОМЕР-1

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-II, ISSUE-1

ТОШКЕНТ – 2024

МАДАНИЯТ ВА САНЪАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

№ 1 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4562-2024-1>

БОШ МУҲАРРИР:

Халикулова Гўзал
Эркиновна

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
профессори в.б., Санъатшунослик фанлари номзоди

МАСЪУЛ МУҲАРРИР:

Мелиқўзиев Иқбол
Мамасодиқович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
кафедра мудири, профессор в.б., Санъатшунослик
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

ТАҲРИРИЯТ АЪЗОЛАРИ:

Касимов Нозим
Козимович

Ходжаметова Гулчира
Илишевна

Маданият ва туризм вазирлиги “Таълим ва илм-фанни
ривожлантириш бошқармаси” бошлиғи, профессор
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Нукус
филиали “Санъатшунослик” факультети декани, Тарих
фанлари номзоди, профессор

Абдувоҳидов
Фахриддин
Мелигалиевич

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
кафедра мудири, доцент, Санъатшунослик фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD)

Кадиров Рамз
Турабович

Умаров Мамур
Боташикович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Саҳна
нутқи” кафедраси доценти

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
“Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси
профессори в.б., фалсафа фанлари номзоди

Худоев Ғани
Муҳаммадович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
кафедра мудири, Санъатшунослик фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD)

Бердиханова Шахида
Нурлыбаевна

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати
институти “Ўзбек мақоми тарихи ва назарияси”
кафедраси мудири, санъатшунослик фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD)

Дўсанов Раҳимжон
Раимқулович

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти, “катта
ўқитувчи”, мустақил тадқиқотчи

Суннатиллаев Асатилло
Суннатович

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий мусиқа санъати
институти “Илмий тадқиқотлар, инновациялар ва илмий-
педагогик кадрлар тайёрлаш” бўлими бошлиғи, мустақил
изланувчи (PhD)

Алланбаев Рудакий
Оринбаевич
Зиявутдинова Зулфия
Усеиновна

Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист, “Шуҳрат”
медали соҳиби, профессор в.в.б

Раимова Дилфузахон
Махаммадсолиевна
Ботирова Хилола
Турсунбаевна

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

“Мусиқа санъати” ихтисослиги бўйича доцент

“Маданият ва санъат” журнали 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган. Мазкур журнал **6 та** халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун **UIF 2023 = 7.7 “импакт-фактор”** кўрсаткичига эга.

Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар **хорижий мақолалар сифатида тан олинади.**

Саҳифаловчи\Page Maker\Верстка: Абдураҳмон Хасанов

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, E-mail: tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2024 йил.

© Мўаллифлар жамоаси, 2024 йил.

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО | JOURNAL OF CULTURE AND ART

SADULLAYEVA Saodat Sayfiddin qizi*Buxoro davlat universiteti**“San’atshunoslik” fakulteti**“Madaniyat va san’at muassasalarini tashkil etish
hamda boshqarish” talabasi*<https://doi.org/10.5281/zenodo.10551845>

MADANIY OMMAVIY TADBIRLAR TASHKIL ETISH VA O‘TKAZISH TEKNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI VA USULLARI

ANNOTATSIYA

Aholini ma’naviy kamol toptirish, madaniy bilimlarini oshirish, ularni pok va halol yashashga chaqirish, mustahkam e’tiqodga ega bo‘lish kabi xususiyatlarini shakllantirishda madaniy tadbirlar tashkilotchilariga alohida bilim, ko‘nikma, mahorat va mehnat talab qilinadi. Mazkur maqolada ham madaniy-ommaviy tadbirlarni tashkil etish tamoyillari va qo‘llaniladigan metod hamda vositalarning jamiyat ma’naviy hayotida tutgan o‘rni asoslangan holda yoritilgan. Bu bilan birgalikda madaniy-ommaviy tadbirlarni tashkil etish va o‘tkazish texnologiyalarini takomillashtirish mexanizmlari hamda madaniy-ommaviy tadbirlarini tashkil etish va o‘tkazishda samara beruvchi texnologiyalar asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: texnologiya, tadbir, tamoyil, ko‘nikma, ommaviylik, uslub, samaradorlik, tahlil, rejissor.

ПУТИ И МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИИ ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ КУЛЬТУРНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

АННОТАЦИЯ

От организаторов культурных мероприятий требуются специальные знания, умения, навыки и работа по развитию нравственной зрелости населения, повышению его культурных знаний, призыву жить чисто и честно, иметь крепкую веру. В данной статье раскрыты принципы организации культурно-массовых мероприятий и роль используемых методов и инструментов в духовной жизни общества. Вместе с этим обоснованы механизмы совершенствования технологий организации и проведения культурно-массовых мероприятий и эффективных технологий организации и проведения культурно-массовых мероприятий.

Ключевые слова: технология, событие, принцип, умение, публика, метод, эффективность, анализ, руководитель.

WAYS AND METHODS OF IMPROVING TECHNOLOGIES FOR ORGANIZING AND CONDUCTING CULTURAL MASS EVENTS

ANNOTATION

Organizers of cultural events are required to have special knowledge, skills, and work to develop the moral maturity of the population, increase their cultural knowledge, encourage them to live purely and honestly, and have a strong faith. This article reveals the principles of organizing cultural events and the role of the methods and tools used in the spiritual life of society. At the same time, mechanisms for improving technologies for organizing and holding cultural events and effective technologies for organizing and holding cultural events are substantiated.

Key words: technology, event, principle, skill, public, method, efficiency, analysis, leader.

Mustaqillik g'oyalarini keng xalq ommasiga singdirish, ulardagi yuksak fuqarolik tushunchalarni tarbiyalashda ommaviy bayramlarning tutgan o'rni beqiyosdir. Hech qaysi tomosha ommaviy bayramlar insonga ta'sir qilgandek, ko'plab xalq ommasiga ta'sir qila olmaydi. Shuning uchun ham ommaviy bayramlar rejissyorning jamiyat oldidagi ma'sulyati juda ham yuqori. Madaniy tadbirlar - bu tarbiyaviy, ma'rifiy, ijodiy va dam olish ishlarining o'ziga xos birlashuvi natijasida vujudga keladi.

Muhtaram Yurtboshimiz: "Ma'naviyatni shakllantirishga bevosita ta'sir qiladigan muhim hayotiy omil - bu ta'lim - tarbiya tizimi bilan chambarchas bog'liqdir", - deb aytganlari aynan mana shu sohaning vazifalarini to'g'ri anglashga undaydi. Shu jihatdan ham tarbiya masalasi barcha masalalardan yuqori turishliklarini anglash qiyin emas. "Ta'limni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajratib bo'lmaydi - bu sharqona qarash, sharqona hayot falsafasidir" [1].

Bu haqida fikr yuritganda, Abdulla Avloniyning "Tarbiya biz uchun yo hayot - yo mamot, yo najot - yo halokat, yo saodat - falokat masalasidir" [2], - degan so'zlari ta'lim va tarbiya sohasining o'ta muhimligini yana bir bor ta'kidlaydi. Madaniy tadbirlarlarni tashkil etishdan asosiy maqsad ham insonlarga to'g'ri tarbiya berishdir.

Shuni aytib o'tish joizki, ommaviy bayramlar tarixi ayniqsa O'zbekiston bayramlari tarixining kelib chiqishi, uning turlari to'liq o'rganilmagan. Bu sohada birinchilardan bo'lib falsafa doktori professor U.X.Qoraboyev ilmiy izlanishlarda O'zbekiston bayramlari fani rivojiga o'zining katta hissasini qo'shdi. Uning "O'zbekiston bayramlari", "O'zbekiston bayramlari tarixi" kitoblarida bu mavzuga chuqur ilmiy yondashib, bayramlarning kelib chiqish tarixi to'liq yoritishga harakat qilingan. Ommaviy bayramlar va tomoshalar har bir tarixiy davrda tarbiya va ma'rifatning asosiy o'giti sifatida yuqori o'rinlardan birini egallab kelgan. Murakkab ijtimoiy voqelik sifatida bu tadbirlarning o'ziga xosligi shundaki, u insoniyat avlodlarining mehnati va bilimlarini o'ziga singdirib oladi va saqlaydi, doimiy boyitib boradi ularni kelgusi avlodlarga yetkazib beradi.

Joylarda o'tkaziladigan juda ko'p tadbirlarning saviyasi past darajada o'tishi tadbir tashkilotchilarining madaniy tadbirlarni tashkil etish asoslarini bilmasliklari, tashkil etishning usul va vositalaridan to'laqonli foydalanmaganliklari, ijodiy hamda tashkiliy ishlarining uyg'unligiga erisha olmaganliklari, sahnalashtirish ishlarini g'oyaviy talqin masalalarini bilmasliklaridandir.

Har qanday tadbirlar ma'lum bir g'oyaga yo'naltirilishi asosida tashkil etishi kerak. Inson tarbiyasida, ayniqsa, yoshlar tarbiyasida madaniy tadbirlar o'rni muhimdir. Milliy umuminsoniy qadriyatlarga nisbatan hurmat ruhida va mentalititemizga yod bo'lgan zararli ta'sir va oqimlarga qarshi tura olish qobiliyatini rivojlantirish barcha pedagoglar va madaniy - ma'rifiy ishlar mutasaddilarining asosiy ustuvor vazifalardan hisoblanadi.

Ijtimoiy-madaniy faoliyatning o'ziga xos tamoyillari ijtimoiy-madaniy faoliyatni tashkil qilishda yo'l-yo'riqlar ko'rsatadigan asosiy manba hisoblanib, ular quyidagilardan iboratdir:

- hayotiylik;
- ommaviylik;
- ixtiyoriylik;
- ilmiylik.

Ijtimoiy-madaniy faoliyatning hayotiylik tamoyili aniqlik va maqsadga yo'naltirilganlik xususiyatlarini ham o'z ichiga qamrab oladi. Bu shuni anglatadiki, madaniyat muassasasidagi har bir tadbir muayyan xususiyatga ega bo'lishi va mustaqillik davri talablari bilan bog'liq holda aniq maqsadga ega bo'lish kerak. Shuningdek, insonga o'z qobiliyati va iste'dodini namoyon qilish imkoniyatini beradi.

Ijtimoiy-madaniy faoliyatning ommaviylik tamoyili bir qator ijtimoiy jihatdan ahamiyatli vazifalarni bajaradi. Ya'ni ommaning ijtimoiy-madaniy ijodiyotini hamda ijtimoiy faolligini rivojlantiradi, ommaviy muloqotda bo'lishni tashkil etadi va shular asosida jamoatchilik fikrini shakllantiradi. Ta'sir etish nuqtayi nazaridan ommaviylik tamoyilining o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, har bir kishi ijtimoiy-madaniy tadbirlarda faqat tomoshabin yoki kuzatuvchi sifatida emas, balki ro'y berayotgan hodisalarning faol qatnashuvchisi, o'z qarashlarini ifoda qiluvchi shaxs sifatida ishtirok etishi mumkin. Shu bilan birga, ommaviylik tamoyili ommaga ijtimoiy jihatdan o'z-o'zini namoyon qilish imkonini ham beradi [3].

Madaniy muassasalar insonni ixtiyoriy asosda, uni doimiy hurmat va ishonch ruhida ijtimoiy-ijodiy faoliyatga tortadi. Ijtimoiy-madaniy faoliyat hamma vaqt to'la ixtiyoriylik tamoyillari asosida ish yuritadi. Agar mehnat jamoalarida insonning faoliyati ba'zan sof moddiy sabablarga ko'ra belgilansa, ijtimoiy-madaniy faoliyatda, birinchi navbatda, faoliyatning mazmuniga qiziqish asosiy o'rinda turadi. Boshqacha aytganda, ijtimoiy-madaniy muassasa jamoasi shaxsning ma'naviy-ijodiy qobiliyatini namoyon qilish, rivojlantirish uchun erkinlik beradi.

Ixtiyoriylik ijtimoiy-madaniy muassasalar tomonidan taklif qilinadigan ko'plab faoliyat turlaridan birini erkin tanlash imkonini aks ettiradi va shaxsning bo'sh vaqtida o'z ijtimoiy-madaniy faoliyati mazmunini o'zi belgilab olishini ifodalaydi. Ilmiylik tamoyili ijtimoiy-madaniy faoliyatning muhim tamoyillaridan biri hisoblanadi. U ijtimoiy-madaniy faoliyatda tarbiya jarayonining maqsadi, mazmuni, shakli va uslublarni qo'llashni, bir-biriga yaqin fanlar pedagogika, psixologiya, san'atshunoslik, estetika, iqtisod va boshqaruv nazariyasining yutuqlaridan foydalanishni talab etadi.

Madaniy-ommaviy tadbirlarni tashkil etish va o'tkazishda samara beruvchi texnologiyalarning to'rtta asosiy bosqichi muhim ahamiyat kasb etadi. Bular:

- Qurilish;
- Tayyorgarlik;
- O'tkazish;
- Tahlil.

Madaniy-ommaviy tadbirlarni tashkil etish va o'tkazishda samara beruvchi texnologiyalarning bosqichlarini batafsilroq ko'rib chiqamiz:

1-bosqich: Tadbir qurilmasini shakllantirish

Tadbirni o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilish, tadbirning ijtimoiy ahamiyatini aniqlash, kelgusi tadbirning maqsad va vazifalarini belgilash, kelajakdagi tadbirning muvaffaqiyati barcha komponentlarni malakali rejalashtirish va joylashtirishga bog'liq.

1. Mavzuni tanlash.

Mavzuni tanlayotganda, kelajakdagi auditoriya uchun qanday qiziqarli bo'lishi mumkinligini diqqat bilan fikrlash kerak.

2. Maqsadni belgilash.

Maqsadni belgilash alohida ahamiyatga ega: tashkilotchilar buni nima uchun qilishlarini, ushbu tadbir orqali tadbir qatnashchilariga qanday fazilatlarni tarbiyalash va rivojlantirishni xohlashlarini aniq belgilashlari kerak.

Maqsad aniq, tadbir qatnashchilari didiga mos, vazifalar bajarilishi mumkin bo'lishi kerak. Ommaviy tadbir xalq an'analari bilan tanishish, shaxsiy xususiyatlarni tarbiyalash va hokazolar uchun o'tkazilishi mumkin.

3. Tadbirning eng muvaffaqiyatli shaklini tanlash.

Hozirgi vaqtda aholi uchun turli xil tadbirlar o'tkazilmoqda: teatrlashtirilgan tomoshalar, biror shaxs hurmatiga sazavor tomoshalar, taqdimotlar, o'yin-ko'ngilochar dasturlar, tanlov, turnir va boshqalar. Shaklni tanlashda asosiy e'tibor mo'ljallangan auditoriya, ya'ni tadbir qatnashuvchilari, tomoshabinlar toifasiga va rivojlanish darajasiga qaratilishi kerak. Masalan, sport bo'yicha mintaqaviy turnirni – bu tadbirni rejalashtirayotganda, turnirning o'zidan tashqari, psixologik xizmatning ishini, dam olish uchun tanaffuslarni rejalashtirish va mukofotlash paytida interaktiv shakllardan foydalanish kerak.

2-bosqich: Tayyorgarlik

1. Ssenariy ustida ishlash

Ssenariy ustida ish ssenariy rejasini (konspekt) tayyorlashdan boshlanadi, ular: ma'lum bir ketma-ketlikda tartiblangan bo'lajak voqea epizodlari, uning tarkibiy elementlari. Ssenariyning qisqacha mazmuni. Ssenariy rejasini ishlab chiqishda shuni yodda tutish kerakki, barcha ssenariy bloklari ularni bog'laydigan bitta hikoya (voqealar) chizig'iga o'rnatilishi kerak. Ssenariy ustida ishlashning ajralmas qismi qiziqarli syujetni topishdir. U muayyan auditoriyani qiziqtiradigan, o'zaro bog'langan va izchil rivojlanayotgan, voqeaning kompozitsion yechimini tashkil etuvchi xarakterli hayotiy voqealarni aks ettirishi kerak. Kengaytirilgan shakldagi kompozitsiyaga quyidagilar kiradi:

Ta'sir qilish - (tayinlash - tomoshabinlarga hissiy kayfiyat berish);

- Bog'lash (voqeani harakatga keltirish);

-Voqea harakatini rivojlantirish;

- Kulminatsiya (harakatning eng yuqori nuqtasi);

- O'zaro almashish;

- Epilog.

Ssenariy yozilayotganda boshlovchilarning matnlariga alohida e'tibor beriladi. Ko'pincha ular she'riy shaklda bo'ladi, chunki she'riy nutq eng uyushgan, ifodali va hissiydir. Agar biz nasrda to'xtaladigan bo'lsak, boshlovchilarning matnlarini yorqin, ravshan qilishga va ssenariyni eshitish qiyin bo'lgan uzun monologlar bilan ortiqcha yuklamaslikka harakat qilamiz. Ssenariyni yaratish va uni amalga oshirish ixtiro, fantaziya va harakatni tashkil etishning o'ziga xos usullarini talab qiladigan ijodiy jarayondir.

2. Tadbirni tayyorlash rejasini tuzish.

Ommaviy tadbirning har qanday amalga oshirilishi tashkil etish va o'tkazish rejasini tayyorlashdan boshlanadi, birinchi navbatda, tashkilotchidan topshiriq olgan ko'plab odamlar, tadbir bo'yicha o'z ish sohasini o'z vaqtida bajarishga qodir turli profildagi mutaxassislar, ijodiy jamoalar, texnik va boshqa xizmatlar aniq va ravshan bo'lishi kerak. Bu hajmning barchasi bir kishining yelkasiga tushmasligi uchun tadbirni o'tkazish uchun mas'ul shaxs tayyorgarlik rejasini tuzadi, unda bajarilishi kerak bo'lgan barcha ishlarni aks ettiradi, muddatlarni va mas'ullarni belgilaydi.

Demak, ssenariy muallifidan tashqari, sahnalashtirayotgan rejissyor ham ishtirok etishi kerak (juda tez-tez), bu o'sha mutaxassis, tadbirning musiqiy va ovozli bezagini tanlaydigan ovoz muhandisi, yorug'ligi bo'yicha muhandis, zal va sahnalarni bezaydiga rassom (dizayn), shuningdek, o'tkaziladigan joylar va boshqalar), rekvizitlar (teatrizatsiya mavjud bo'lsa, rekvizitlar ishlab chiqarish), kiyim-kechak (kostyumlarni tikish yoki tanlash) bo'yicha mutaxassis bo'lishi kerak. Yordamchi texnik xizmatlar (mehmonlarni taklif qilish, auditoriyani shakllantirish, ma'ruzachilarni taklif qilish, reklamani ishlab chiqish va ishlab chiqarish) va boshqalar.

3. Repetitsiya jarayoni

Repetitsiya davri tadbirga tayyorgarlik ko'rish va uni o'tkazish uchun juda muhimdir, bu yerda epizodlar ishlab chiqiladi, harakat muhiti izlanadi, ommaviy sahnalar ijro etiladi va o'rnatiladi, taklif etilgan badiiy jamoalarning chiqishlari o'rnatiladi.

Bezash ishlari va liboslar tayyor bo'lgach, dasturning texnik ketma-ketligi, yorug'lik, video qo'llab-quvvatlash mavjud bo'lsa, unda bu epizodlar ishlab chiqiladi va vaqt belgilanadi. Mashq qilish ishlari ham ko'p bosqichli bo'lib, ma'lum tartibda (ideal) amalga oshiriladi:

- Ssenariyni o'qish, tahlil qilish, rollarni taqsimlash;
- O'rganish (tanishish) mashqlari (matnlarni tekshirish, qahramonlarni tavsiflash, rollar bo'yicha o'qish);

- Aktyor harakatlarining geometriyasini aniqlash, mo'ljallangan sharoitlarda ichki holatga asoslangan holda yetakchi qismlarga ajratish;

- rekvizit (narsa)lar bilan mashq qilish;

- rekvizitlar va liboslar bilan mashqlar;

- Dekoratsiyada (umumiy ko'rinish, manzarada) mashqlar (to'siqlar olib tashlanadi);

- Chiroq yoqilgan sahnalashtirilgan mashq;

- Yorug'lik va fonogramma bilan sinov bosqichini tayyorlash;

- Umumiy mashqning qoralama mashqi, kamchiliklarni tuzatish, vaqt me'yoriga moslashish.

Umumiy mashq. Bu, tadbirning yakuniy namoyishi mashqi: tadbir to'liq, to'xtovsiz, liboslarda, sahna ko'rinishi va rekvizitlarda, barcha ovoz va yorug'lik effektlari bilan namoyishi mashqini o'tkazish. Dasturni amalga oshirish muddatiga alohida e'tibor beriladi. Dasturning umumiy davomiga e'tibor beriladi, bunda voqeaning barcha epizodlari qurilgan ritm va aniq vaqt oralig'ida o'tadi, individual texnik va ekspressiv tafsilotlar tuzatiladi, dasturning hissiy mazmuni tekshiriladi. Bu ovoz, yorug'lik va dasturda ishtirok etgan jamoalarning barcha raqamlari bilan kostyumlardagi dasturning to'liq davomidir.

4. Vizual (ko'rgazmali) bezash

U yoki bu ko'rgazmali (vizual) vositalarni tanlash rejalashtirilgan tadbirning mazmuni va mavzusiga bog'liq. Har qanday bezash rassomning ssenariyni o'qishi va eskizni ishlab chiqishi bilan boshlanadi, bu dastur direktori tomonidan tasdiqlanishi kerak.

Ommaviy tadbirning bezalishi, qoida tariqasida, katta hajmli tuzilmalardan iborat emas, asosiy qoida - vizual tasvirni yaratish dasturlari va taqdimot maydonini badiiy ma'no bilan to'ldirish, shuning uchun engil portativ (ixcham) bezash elementlari ba'zan yanada ifodali bo'ladi.

Harakatni rivojlantirish uchun hajm, makon yaratish - loyiha rassomining ishini juda muhim qiladi. Agar tadbir an'anaviy tarzda o'tkazilsa (tanlovlar, festivallar, maydon tadbirlari), bunday dasturlarning doimiy bezagi va ramzlari haqida o'ylashimiz kerak. Ko'rgazmali bezashning rangli yuki har doim sahna va tadbir o'tadigan makonning imkoniyatlarini hisobga oladi.

5. Konsert nomerlarini tanlash va saralash

Konsert tomoshalari voqeaning ajoyib tasviri bo'lib xizmat qiladi va shuning uchun mavzuga, umumiy yo'nalishga mos keladigan va ssenariyni to'ldiradigan va unga qarama-qarshi bo'lmaganidan tanlanadi. Tadbirni qo'shimcha raqamlar bilan haddan tashqari yuklamaslik kerak, ularning soni ssenariy mantig'i bilan belgilanadi va rejissyorning butun voqea haqidagi tasavvuriga asoslanadi. Barcha sahna nomerlarini to'g'ri sahnalashtirish va ijro darajasida, yorqin, "gaplashuvchi" bo'lishi kerak. "Xom" raqamlarni ko'rsatishga yo'l qo'ymaslik kerak, ular, qoida tariqasida, hodisaning umumiy ta'sirini, hatto ssenariyni ham bo'yaydi [4].

6. Auditoriyani shakllantirish

Auditoriyani shakllantirishning asosiy vositasi reklama bo'lib, u jozibali va samarali, ishbilarmon, qisqa, o'ynoqi, ya'ni qabul qiluvchiga qarab farq qilishi mumkin. Uning shakllari orasida plakat - e'lon va uning xilma-xilligi - plakatni ajratib ko'rsatish kerak, bu kelajakdagi voqea haqida xabar beradi. E'lonni o'qiyotgan odamni birinchi navbatda tadbirning nomi, keyin mazmuni (to'liqligi), tashkilotchisi, o'tkaziladigan joyi, sanasi va vaqti qiziqtiradi. Zalni tomoshabin bilan to'ldirish haqida yana bir bor tashkilotchi asosiy qoidaga amal qilishi kerak, tomoshabin sahnada nima bo'layotganiga qiziqish bilan qarashi kerak.

3- bosqich. Tadbir o'tkazish.

Bu tadbirning haqiqiy bosqichidir. Bu voqeaning haqiqiy bosqichi. Bu yerda biz butun tadbirning muvaffaqiyatiga hissa qo'shadigan tashkiliy rejaning ba'zi pozitsiyalarini hisobga olishimiz kerak. Tadbir uchun mas'ul shaxs boshlanishdan oldin (taxminan bir soat oldin) tadbirga tayyorligini (tovush, yorug'lik, dizayn, rekvizitlar) va barcha jalb qilingan ijrochilarning yakuniy joylashuvini tekshiradi. Uskunalarni yakuniy sozlash ishlari amalga oshiriladi. Texnik jihozlarni yetkazib berish uchun qo'shimcha xarajatlarni to'liq bartaraf etish uchun tadbirdan oldin darhol kiyim-kechak mashqlarini o'tkazish ideal ko'rinadi va hokazo. Umumiy mashq tadbir boshlanishidan bir soat oldin tugatish tavsiya etiladi. Va oxirgi ko'rsatmalarni barchani bajarib, dasturga tayyorlash imkonini hosil qiladi. Bu yerda siz tez-tez oxirgi daqiqada sodir bo'ladigan o'zgarishlarni amalga oshirishingiz va texnikani qayta tekshirishingiz mumkin.

Tomoshabinlar tadbir boshlanishidan 15-20 daqiqa oldin (katta maydonlarda 1 soatgacha oldin) taklif qilinadi. Zal xizmatchisi kirishni nazorat qiladi, zalda tartibni ta'minlaydi. Agar maxsus mehmonlar taklif etilishi kutilsa, ular maxsus tayyorlangan ma'muriyat vakillari tomonidan kutib olinadi va belgilangan o'rindiqlarga o'tqazadi. Dasturda ishtirok etuvchi ijodiy jamoalar sahnada, sahna qanotlarida bo'lmasliklari va ular o'z chiqishlarini kutishlari kerak, ular kiyinish xonasiga joylashtirilishi va sahnaga chiqishi yaqinlashganda, rejissyor yordamchisi ikki yoki uchta nomer oldin taklif qiladi. Bu sahna ortida tartib yaratadi va dastur ritmini yo'qotmaydi. Shunday qilib, ushbu shartlarning barchasini bajarish har qanday ommaviy tadbirni muvaffaqiyatli o'tkazishning kalitidir [5].

4-bosqich. O'tkazilgan tadbir tahlili

Har qanday ommaviy tadbir o'tkazilgach, uni tayyorlash va o'tkazishda ijobiy va salbiy tomonlarini aniqlash maqsadida ishni to'liq tahlil qilish zarur. O'tgan tadbirni quyidagi tarzda tahlil qilishimiz mumkin:

- tayyorgarlik rejasi, ssenariysi, ularning mazmuni sifati mavjudligi;
- tadbirning tanlangan shaklining yangiligi;
- bezatish;
- ovoz, yorug'lik, tadbirning video qo'llab-quvvatlashi, sifati va axborot mazmuni;
- ishtirokchilar va taklif etilganlarning ko'rinishi;
- taqdimotchilarning rolini tavsiflash: notiqlik, badiiylik, tinglovchilar bilan aloqasi;
- ushbu tadbirning tarbiyaviy jihatlariga muvofiqligi;
- tomoshabinlarning faolligi;
- tadbir dasturning auditoriyaga maqsadli mosligi;
- bunday tadbirlarni tayyorlashda uslubiy va boshqa jihatlar.

Ommaviy tadbirning o'ziga xos xususiyati shundaki, uni tayyorlash va o'tkazish jarayonida tashkiliy va ijodiy jihatlar bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Yetakchi rol, albatta, ijodiy jarayonga tegishli bo'lib, uning samaradorligi tashkilotchining mahorati va uning shaxsiyati, kasbiy daraja bilan belgilanadi. Bu esa o'zini, shaxsiy fazilatlarini, umumiy va maxsus bilim, ko'nikma va malakalarini doimiy ravishda takomillashtirib borishga majbur qiladi.

IQTIBOSLAR. ЧОККИ. REFERENCES.

1. Mirziyoev Sh. "Adabiyot va san'at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma'naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir". O'zbekiston ijodkor ziyolilari vakillari bilan uchrashuvdagi ma'ruzasi // "Xalq so'zi". 2017-yil 4-avgust.
2. Mirziyoyev Sh. "O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4038-sonli qarori " Toshkent shahri, 2018-yil 28-noyabr.
3. Alimova Sh. Madaniy-ma'rifiy faoliyat asoslari. T., 2007.
4. Ahmedov F. Ommaviy tadbir va bayramlar rejissurasi va aktyorlik mahorati. Cho'lpon nomidagi nashriyat-matbaa ijodiy uyi Toshkent-2007. – 304 b.
5. Milliy urf-odat, marosim va an'analarning shaxs ma'naviy kamolotidagi o'mi. T. 1999.

ISSN: 2181-4562
DOI Journal 10.56017/2181-4562

МАДАНИЯТ ВА САЊАТ ЖУРНАЛИ

II-ЖИЛД, 1-СОН

ЖУРНАЛ КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО

ТОМ-II, НОМЕР-1

JOURNAL OF CULTURE AND ART

VOLUME-II, ISSUE-1

«Маданият ва санъат» электрон журнали 2023 йил 24 февраль куни № 065356-сонли гувоҳнома билан оммавий ахборот воситаси сифатида давлат рўйхатидан ўтказилган.

Муассис: «IMFAKTOR Pages» масъулияти чекланган жамияти.

Таҳририят манзили: 100152, Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор 24-мавзеси, 2-уй.

Телефон номер: +99894-410 11 55

Эл. почта: tahririyat@imfaktor.uz

Веб-сайт: www.imfaktor.uz